

Nemzeti sírkert

A nemzeti sírkert védettségi kategóriát Magyarország Kormánya hozta létre 1999-ben azon országhatáron belül található sírhelyek számára, amelyekben a nemzet leginkább megbecsült személyei nyugszanak. E kategóriába történő sorolással a magyar nemzet megbecsülését, tiszteletét és köszönetét fejezi ki a sírban nyugvó felé.

A nemzeti sírkertbe sorolásról a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság hivatott dönteni. A nemzeti sírkertbe sorolt nyughelyek védettek, nem felszámolhatóak és felettük a rendelkezési jogot – a 144/2013. (V.14.) Kormányrendelet 4. § (1) ac) pontja alapján – a Nemzeti Örökség Intézete (NÖRI) gyakorolja. A NÖRI biztosítja a nemzeti sírkertbe sorolt sírhelyek védettségét, azaz azok fennmaradását. Továbbá e jogszabály alapján egy védett sírba történő temetéshez, illetve annak felújításához a NÖRI hozzájárulása szükséges. Tisztelettel tájékoztatom, hogy a sírhelyek gondozását, felújítását a NÖRI – védetté nyilvánítás esetében is – a sírban nyugvók családtagjainak erkölcsi feladatának tekinti. Ennek ellenére a NÖRI minden évben, a felújítási programja keretében a rászoruló, rossz állapotú vagy balesetveszélyes síremlékeket karban tartja, felújítja. E mellett az intézet fontosnak tartja a kollektív emlékezet ápolását különféle események, megemlékezések szervezése által.

A nemzeti sírkert része lehet bármely magyarországi sírhely vagy temetkezési hely, ez jelenleg több mint hatezer síremléket jelent 19 megye 363 településére leosztva, ebből Budapest területén mintegy 4600 védett temetkezési hely lelhető fel. Ezen belül 1700 a Fiumei Úti Sírkertben található, köztük olyan prominens személyeké, mint Vörösmarty Mihály – aki egyben az első ide temetett híresség volt 1855-ben – továbbá, a teljesség igénye nélkül Jókai Mór, Erkel Ferenc, Ady Endre, József Attila, Lechner Ödön, Clark Ádám, Blaha Lujza, Batthyány Lajos, Kossuth Lajos, Deák Ferenc síremlékei. A Fiumei Úti Sírkert nem csak nemzeti panteonunknak ad otthon – melynek igényét már Széchenyi István is felvetette 1841-ben megjelent *Kelet népe* című munkájában - de a főváros egyik legszebb arborétuma is egyben. Területe több mint 100 madárfajnak ad otthont mintegy 56 hektáros területen, mellyel főváros egyik legnagyobb összefüggő zöldövezete is.

Azért, hogy érzékeltetni tudjuk, a nemzeti sírkert, mint fogalom mennyire országos intézmény, álljon itt néhány híres, nem budapesti temetőben nyugvó személy neve és sírjaik helye: Kölcsey Ferenc – Szatmárcseke, Csokonai Vitéz Mihály – Debrecen, Gárdonyi Géza – Eger, Kazinczy Ferenc – Széphalom, Jedlik Ányos – Győr, és a felsorolást még lehetne folytatni. A keresést egy bárki által elérhető online adatbázis segíti.

Összességében elmondható, hogy a nemzeti sírkert intézménye jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy hazánk történelmének jelentős alakjai méltó helyet foglalhassanak el a kollektív nemzeti emlékezetünkben, egyszersmind felhívja a figyelmet e személyek munkásságára, akár tanító célzattal is, nem utolsósorban pedig segítse az emlékezést, illetve azt, hogy nemzetünk nagyjai ne vesszenek a feledés homályába.

Ennek szellemében a NÖRI 2022-ben úgy döntött, fizikailag is megjelöli azokat a temetkezési helyeket, ahol nemzeti sírkert részeként védett sírok találhatóak. A következő évek során minden temető bejáratához elhelyezésre kerül egy információs parcellakő, rajta egy QR-kóddal, amely intézetünk honlapjára mutat, azon belül is az adott temető védett sírjainak listájára és a benne nyugvó személyek életrajzaira. E mellett a temetőben található információs térképeken is bejelölésre kerül a védett sírok pontos temetőn belüli elhelyezkedése, ezzel is megkönnyítve az oda látogatók tájékozódását.

Ennek első állomása Keszthelyen a Szent Miklós temető volt. 2022-ben megjelölésre került még Budapesten a Fiumei úti sírkert, a Salgótarjáni utcai zsidó temető, a Farkasréti, az Óbudai, a Megyeri úti és az Új köztemető, valamint Curgó, Sümeg temetői. A 2023-as évben Pannonhalmán, illetve Iváncsán került sor a helyi temetők megjelölésére, március 30-án pedig Székesfehérvár négy temetője (Csutora, Sóstói, Hosszú és Béla úti temetők), április 21-én pedig Nyíregyházán az Északi temető és az Izraelita temető került megjelölésre.

A projekt következő állomása Debrecen városa, 2023. június 1-én, valamint június utolsó hetében Szolnok városa volt. Augusztus 30-án Tahitótfaluban kerül sor hasonló eseményre, Pollack Mihály sírjánál. Szeptember 25-én Cegléd városa, majd október 12-én Budapest újabb öt temetője, október 26-án Budapest izraelita temetői, november 9-én pedig Sopron és Nagycenk városának temetői voltak projekt következő állomásai, 2024. február 7-én pedig Kisvárdán az Akácfa utcai temetőben tartottunk egy avató ünnepséget. Március 26-án Esztergom városában avattunk parcellakövet. A tavaszi hadjárat állomásain végighaladva Hatvan, Tápióbicske és Isaszeg honvédsírhajói kerültek megjelölésre, április 26-án pedig Komárom városa volt a projekt állomása. Megjelölésre kerültek még Tápiószentmárton, Aszód, Kaposvár, Mosonmagyaróvár és legutóbb Eger városának temetői is.

2025. február 20-án Kiskunfélegyházán, február 25-én Pécsen, március 5-én Kecskeméten, március 24-én Szentgotthárdon, március 26-án pedig Mádon, ezt követően Szegeden és Horpácson került sor a temetőmegjelölések kapcsán avató ünnepségek rendezésére.

Azokon a temetkezési helyeken, ahol parcellakő telepítése nem lehetséges (templomok, altemplomok), ott egy anyagában és kinézetében az adott helyhez illeszkedő „okos” tábla kerül

elhelyezésre, és szintén a rajta elhelyezett QR-kóddal ismerhető meg az ott nyugvók életútja. Ilyen tábla eddig a Pécsi Székesegyház, az Esztergomi és az Egri Bazilika altemplomaiban került telepítésre, illetve átadásra. Novemberben a Klebelsberg emlékévé kapcsán a Szegedi Dóm és a Szent István Bazilika is megjelölésre került.

2026. első rendezvénye Komló városának temetője volt, február 20-án pedig Makó városa is csatlakozott azoknak a településeknek a táborába, amelynek temetőiben okos parcellakövek hívják fel a figyelmet ott nyugvó nagyjainkra.

Nemzeti Örökség Intézete